LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Valtion pitäisi osallistua susiaitojen rakennus- ja ylläpitokustannuksiin nykyistä enemmän. **MAITOTILANEUVOJA SATU ORAJÄRVI**

Sähköaita suojaa susilta mutta rajoittaa elämistä

Piesalan lammastila Petäjävedellä ympäröitiin seitsenlankaisella sähköaidalla vuonna 2005. Aitaamisen jälkeen sudet eivät ole lampaita tai muita kotieläimiä tappaneet.

JANNE NOUSIAINEN

Piesalan tilalla on yksi Suomen suurimpia lammaskatraita. Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut tilalle viisi kilometriä pedoilta suojaavaa sähköaitaa. Ennen sen pystyttämistä sudet ehtivät tappaa koiran, 21 lammasta ja hanhia.

PETÄJÄVESI (MT)
Ennen sähköaidan pystyttämistä susi tai sudet ennättivät tappaa Piesalan tilan parhaan paimenkoiran, 21 lammasta ja hanhia ”vaikka kuinka paljon”. Valtio maksoi tapetuista eläimistä kohtuullisen korvauksen, mutta korvausta piti odottaa todella kauan.

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamaa aitaa pystytettiin tilalle noin viisi kilometriä. Sillä aidattiin piha ja ympäriltä 13 hehtaaria lammaslaidunta. Tien toisella puolella terästettiin sähköllä 5,5 hehtaarin laidunlohkon ympäröimä puuaita. Lisäksi sähköistettiin 55 hehtaarin niemen rajaama puuaita.

Pihaa ympäröivä aita on kytketty sähköverkkoon. Kauempana olevat sähköaidat toimivat akuilla. Kesäisin akut ladataan aurinkokeräimillä.

”Viranomaisten puolelta asia hoitui kätevästi, susiaitatarpeet tulivat äkkiä”, **Eeva** ja **Lasse Piesala** sanovat. Heidän mielestään ei kuitenkaan paljon auta, että aitatarpeet ovat lavalla pihassa.

Aidan pystytys ammattilaisille

Lasse Piesalan mielestä susiaidan pystytys pitäisi antaa ammattilaisten tehtäväksi. Parin miehen kouliintunut porukka koneineen voisi tehdä aitaa 2–3 kilometriä päivässä.

Talkooväen saatavuus ja ammattitaito eivät riitä ainakaan suurten laidunten aitaamisiin.

Isännän mielestä aita on tehtävä konevoimin. Aidan paikalta maa ja ojat on tasoitettava. Ojiin on laitettava niin pienet rumpuputket, ettei susi niistä läpi mahdu.

Piesalan kokemuksen mukaan susi ei hyppää aidan yli. Läpikään se ei yritä toista kertaa, jos on kerran nokilleen sähköiskun saanut.

”Tarkkailun ja huollon kannalta aita pitää tehdä teiden varsille”, Piesala tähdentää. Isoilla tiloilla Lohkokohtainen aitaaminen on toivotonta, viisainta on aidata koko tila tai kylä, jos aitaamaan aletaan.

Piesalan susiaita tarkastetaan vähintään kahdesti viikossa.

Kahdelta renkipojalta kuluu kaksi viikkoa kesässä aidan alusen niittoon. Jotta virta kulkee langoissa, maakosketusta ei saa olla. Heinikko on pidettävät erossa langoista niittämällä tai kemikaaleilla.

”Heinän seassa langat ruostuisivat kahdessa vuodessa käyttökelvottomiksi”, Piesala arvioi.

Viiden tonnin susitaksvärkki

Lasse Piesala laskee, että tilalla tehdään vähintään 5 000 euron edestä susitaksvärkkiä joka vuosi. Hän tarkoittaa aidan kunnossapidosta ja kaikesta muusta susien torjunnasta johtuvaa ylimääräistä työtä ja kustannuksia.

”Jokaiselta helsinkiläiseltä voitaisiin periä 2 000–3 000 euroa vuodessa. Meille tämä maksaa oikeasti sen verran”, Piesala laskee.

Piesalan tilalla on yksi Suomen suurimpia lammaskatraita. Talonväki pitää lampaita välillä toisella tilalla Viitasaarella 120 kilometrin päässä, missä ei ole toistaiseksi ollut susiongelmaa. Jos sinne pitää rakentaa susiaita, sitä tarvitaan 30 kilometriä.

Emäntä kokee elävänsä keskitysleirissä, sähköaidan sisällä. Enää hän ei voi kipaista sieneen tuttuun niemeen. Eivätkä voi seudun mökkiläisetkään.

”Susiaidat eivät ratkaise ongelmaa. Hallintoviranomaisten pitäisi päättää, ollaanko täällä lampaita vai susia varten”, Eeva Piesala sanoo.

Päätöksiä hän odottaa pikaisesti, viivyttelemällä soppa senkuin sakenee.

Yöksi sisälle -keino ei toimi käytännössä

Lampaiden otto yöksi sisätiloihin on Piesalan mielestä kuolleena syntynyt ajatus, ainakin suuremmissa katraissa. Lampaat syövät aktiivisesti öisin, kuumina päivinä ne lepäävät varjossa.

Susi-iskun jälkeen lampaat olivat niin vauhkoja, ettei niiden paimennus koirankaan avulla kunnolla onnistunut.

Talonväen mielestä suden puremaa lammasta on turha yrittää hoitaa. Ensimmäisen susi-iskun jälkeen musta uuhi kuoli käsiin, vaikka siinä ei näkynyt vammoja päälle päin.

> »Susiaidat eivät ratkaise ongelmaa. Hallintoviranomaisten pitäisi päättää, ollaanko täällä lampaita vai susia varten.«
>
> **EEVA PIESALA**

Piesalan tilaa Petäjävedellä ympäröi sähköistetty susiaita, jonka kolme alinta lankaa ovat nyt lumen peitossa. Lasse Piesalan mielestä aita on tehtävä tienvarteen, jolloin sen tarkastus ja huolto on helppoa.

Susi oli puraissut uuhta kerran kaulasta ja jatkanut seuraavien kimppuun.

Puuaidalla ympäröidyllä laitumella kävi joku peto viime kesänä. Lampaat pakenivat pihaan, mutta kaikki olivat tallella. Laitumen keskellä olevasta lammikosta hävisi samana yönä viisi kuudesta lentokyvyttömästä joutsenen poikasesta.

REIJO VESTERINEN

Petoaitoja yli sadalla tilalla

Maa- ja metsätalousministeriön eli veronmaksajien varoin hankittuja petoaitoja on yli sadalla kotieläintilalla.

Suomen riistakeskuksen Pohjois-Karjalan alueen riistanhoidonneuvoja **Reijo Kotilainen** kertoo, että Pohjois-Karjalassa petoaitoja on 85 tilalla yhteensä 131,5 kilometriä.

Kotilainen on nykyisin riistakeskusorganisaation petovahinkotorjunnan vastuuhenkilö.

”Suomessa aitaa on tehty noin 200 kilometriä ja tiloja on runsas sata”, Kotilainen laskee. Aitoja on pystytetty sekä susia että karhuja vastaan.

Lapin ilmeisesti ainoa verovaroin tehty petoaita on Savukoskella.

Siellä on reilun hehtaarin lammaslaidun aidattu vajaan puoli kilometriä pitkän aidan avulla.

Suomen riistakeskuksen erikoissuunnittelijan **Harri Norbergin** mukaan Savukosken aita suojaa lampaita ennen muuta karhujen hyökkäyksiltä.

Tilalta karhut ovat tappaneet kolmen vuoden aikana pitkälti yli sata lammasta.

Sudet yritetään pitää poissa poronhoitoalueelta muilla keinoilla.

2 000 euroa kilometriltä

Sähköistetty petoaita maksaa noin 2 000 euroa kilometri. Aidan pystytys ja huolto jää talonväen tehtäväksi. Aita vuokrataan veloituksetta ja määräajan kuluttua se siirtyy vuokraajan hallintaan.

Suomen riistakeskuksella on tämänkin vuoden aikana mahdollisuus hankkia petoaitoja tiloille, joilla on sattunut suurpetojen aiheuttamia kotieläinvahinkoja, tai on olemassa ilmeinen vahinkouhka.

Suojeltavan edun arvon on kuitenkin oltava huomattavasti aitaamiskustannuksia suurempi.

Aitaamistarve arvioidaan kohdetta lähimmällä Suomen riistakeskuksen aluetoimistolla. Kirjalliset aitahakemukset liitteineen toimitetaan aluetoimistoihin.

Suomen riistakeskuksen aluetoimistojen osoitteet on listattu esimerkiksi osoitteeseen *www.riista.fi*.

REIJO VESTERINEN

”Laumojen rikkominen tuo sudet pihoihin”

Moni tavallinen, maalla asuva suomalainen tukee netissä Luonto-Liiton Salakaadot seis -kampanjaa omilla kasvoillaan ja kertomuksillaan.

Maitotilaneuvoja **Satu Orajärvi** Mäntsälästä on harmissaan susien salakaadoista, koska laumojen koossapysyminen on erityisen tärkeää: ”Jos lauma hajotetaan metsästämällä osa sen jäsenistä, susien on vaikeampi saada isoa saalista kuten hirviä ja kotieläinvahingot tulevat todennäköisemmiksi.”

Orajärven mielestä susien kanssa on totuteltava elämään: ”Valtion pitäisi osallistua susiaitojen rakennus- ja ylläpitokustannuksiin nykyistä enemmän. Lisäksi petovahinkojen omavastuuosuus tulisi poistaa ja korvauksen kattaa myös mahdolliset koirien eläinlääkärikulut.”

”Koiria ei saisi jättää yksin vahtimatta pihalle susialueilla, eikä lähettää metsälle, jos tiedetään, että alueella liikkuu susia.”

”Itsekkyydellä ei ole rajaa”

Yrittäjä, perheenisä **Janne Heinonen** Askaisista on ikuistanut kamerallaan haaskalla pistäytyneen suden.

”Aina olen ollut innokas susien puolestapuhuja, mutta erityisesti Pöytyän raukkamainen johtajanaaraan ampuminen sai tunteet kuumenemaan ja puhumaan susien puolesta.”

Heinoselle suurimman ihmetyksen aiheuttaa ihmisen loputon itsekkyys ja ahneus, kun suden (tai ylipäätään eläimen) pitää olla jotenkin hyödyksi ihmiselle, jotta se on oikeutettu olemaan ihmisen omistamassa luonnossa.

”Media lietsoo susihysteriaa”

Maatalouslomittaja **Saija Taka-Eilola** Pohjois-Pohjanmaalta on nähnyt suden luonnossa ja kuullut ihailemansa eläimen ulvontaa.

”Median lietsomana susihysteria on saanut järjettömät mittasuhteet. Susia pelätään ja vihataan, vaikka moni ei edes tiedä, millainen eläin susi on. On valitettavaa, että ihmiset soveltavat omia moraaliarvojaan eläimiin päättäessään, mitkä niistä ovat hyviä ja mitkä pahoja. Eläimet eivät ole kumpaakaan. Ne vain ovat”, Taka-Eilola toteaa.

Opiskelija **Ronja Nieminen** Nurmeksesta liikkuu paljon metsässä valokuvaamassa, ratsastamassa ja metsästämässä.

”Aina saa kuunnella kuinka sudet kylvävät pelkoa ihmisissä ja syövät ja pelottelevat lapsia. Mutta kuinka se sitten on mahdollista, kun hyvin harva on edes vilaukselta nähnyt tätä uhanalaista luontokappalettamme?”

KATJA KOLJONEN

Lisää ihmisten mietteitä susista on luettavissa osoitteessa www.salakaadotseis.fi.

Laumanvartija sopii petoalueelle kuin nenä päähän

JAAKKO KILPIÄINEN

Laumanvartijakoira Muhvelo pitää pedot poissa pihapiiristä. Omistaja luottaa siihen enemmän kuin petoaitaan.

JOENSUU (MT)
Muhvelo on 8 kuukautta vanha maremmano-abruzzese. Se on vaikuttavan näköinen otus tallustellessaan esiin navetan takaa Tuupovaaran Öllölässä.

”Laumanvartija sopii petoalueelle kuin nenä päähän. En mistään hinnasta antaisi koiraa enää pois”, kertoo Muhvelon isäntä **Esa Jolkkonen**.

”Suurpetojen lisäksi koira pitää vahtia kaikenlaisten luvattomilla teillä olevien kulkijoiden varalta. Koira on lisännyt turvallisuuden tunnetta.”

Nuoresta iästään huolimatta Muhvelo tekee töitä ympäri vuorokauden. Sitä ei ole tarvinnut opettaa vahtimaan, vaan alkukantaisen rodun vahvat vietit ovat ohjanneet sen käyttäytymistä pennusta pitäen.

”Jo noin neljän kuukauden iässä se kiersi ensimmäisiä kertoja taloa ympäri ja haukahteli.”

Ilveksiä ei näy

Tuupovaaran Öllölä on petoaluetta, jos mikä. Linnuntietä matkaa Venäjälle on vain 15 kilometriä. Suurpedoista alueella liikkuvat ilvekset, sudet ja karhut.

”Ilvekset ehtivät tappaa kolme kissaa, koiran tulon myötä ilvesten vierailut pihalla loppuivat”, kertoo Jolkkonen.

Sudet tai karhut eivät ole kajonneet Jolkkosen eläimiin, mutta susihavaintoja on tehty aivan laitumen vierestä. Tilan edellisen omistajan aikaan sudet tappoivat kaksi vasikkaa pihatien tuntumaan.

Tilalla vierailevat säännöllisesti maitoauton kuljettaja, seminologit ja lomittajat. Kaikki pääsevät tekemään työnsä ilman ongelmia Muhvelon kanssa.

”Maitoautosta se ei enää välitä ja seminologien autot se tuntuu jo tunnistavan.”

Omavastuu pois

Jolkkosella on 40 lehmää, 40 päätä nuorkarjaa, suomenpienhevosia, kuttuja, lampaita, kaneja ja kissoja. Petoaidalla aidattua laidunta on yhteensä 12 hehtaaria.

”Minä olen tehnyt voitavani petovahinkojen välttämiseksi hankkimalla petoaidan ja laumanvartijan. Karja on geenikarja, joka koostuu alkuperäisroduista, ei niitä eläimiä pysty edes rahalla korvaamaan.”

Petoaitaan Jolkkonen suhtautuu epäillen. ”Paimenpojan teho epäilyttää laajan alueen takia ja kesäaikaan saisi alustaa olla raivaamassa yhtenään.”

Jolkkonen ehdottaakin, että sellaiset tuotantoeläinten omistajat saisivat täyden petovahinkokorvauksen ilman omavastuuta, jotka ovat asianmukaisesti suojautuneet.

Yölliset tarkastukset

Muhvelo nukkuu yönsä ulkona ja tekee vahtikierroksensa myös yöaikaan. ”Se kulkee säännöllisesti samat reitit ja haukahtelee kumeasti reitin varrella ilmoittaakseen olemassaolostaan”, kuvailee Jolkkonen.

Hän ei ensin uskonut koirankasvattajaa, joka kertoi koiriensa ilmoittavan lehmien poikimisetkin haukkumalla, kunnes yhtenä yönä Muhvelo yllätti.

”Tavallisesti se haukkuu tien tai metsän suuntaan. Yhtenä yönä se haukkui navettaan päin. En käynyt navetassa, mutta aamulla selvisi, miksi Muhvelo oli haukkunut. Hevoset olivat päässeet karsinoistaan navetan puolelle.”

Jolkkoselle rotuvalinnan tekeminen oli helppoa. Tuttavapiiristä löytyi hyviä kokemuksia maremmano-abruzzeseista.

Hän toivoo, että laumanvartijat olisivat vielä enemmän esillä ja yleistyisivät tiloilla.

SARI PENTTINEN

KOIRAROTU

Alkukantainen italialainen

Maremmano-abruzzese on ikivanha rotu. Se tunnettiin jo antiikin Roomassa kaikkialla Apenniinien niemimaan alueella, missä vain lampaita kasvatettiin.
Koirien tehtävänä on ollut laumana suojella lampaita usein ilman paimenta.
Myös laidunten ulkopuolella rotu on säilyttänyt vartiointi- ja suojeluvietin.
Yhdysvaltojen maatalousministeriö teetti tutkimuksen, jossa seurattiin neljäätuhatta laumanvartijaa työssään. Sen mukaan oikein lammaslaumaan integroitu maremmano-abruzzese pysyy kaikista luotettavimmin lauman luona jättämättä sitä milloinkaan vartioimatta.

Metsästäjä ei ymmärrä susivihaa

OLLI LOISAN KOTIALBUMI

Olli Loisa metsästää sorkkaeläinriistaa. Näkemyksiään susista hän jakaa Salakaadot seis -kampanjan nettisivuilla.

Metsästäjä, perheenisä **Olli Loisa** Pöytyältä ei ymmärrä lisääntynyttä susivihaa ja salakaatoja.

”Tilanne on surullinen. Hävettää olla metsästäjä”, Loisa harmittelee.

”On pitkään uskoteltu, että suomalaiset ovat luonnon kanssa sopusoinnussa elävä kansa. Alkaa näyttää siltä, että luonnosta halutaan pelkästään hyötyä.”

Loisan mielestä susi kuuluu suomalaiseen luontoon, eikä hän osaa pitää sitä uhkana.

”En löydä mitään syytä, miksi pitäisi.”

Pienen lapsen isä näkee maaseudun turvallisena elinympäristönä. Susi ei käy ihmisen kimppuun ja karhukin vain äärimmäisen harvoin.

Tarkoitushakuista pelottelua

Loisa uskoo, että susivihassa on kyse jostain muusta kuin pelkästä sudesta.

”Seuraan surullisena metsästäjäpuolen tarkoitushakuista pelottelua. Asioista voisi alkaa puhua niiden oikeilla nimillä. Merkittävä osa metsästäjistä tuntuu hyväksyvän petovihan, salametsästyksen, petomäärien liioittelun, riistantutkimuksen kyseenalaistamisen ja syrjäseutujen ihmisten pelon lietsonnan, joihin on oikeasti syynä kilpailu sorkkaeläinriistasta ja osin metsästyskoiraharrastus.”

Loisan mielestä Suomen Metsästäjäliitto voisi irtisanoutua nykyistä huomattavasti selvemmin edellä mainitun metsästäjäosan toimista.

Loisa itse haaveilee näkevänsä joku päivä villin ja vapaan suden.

”Jos kotiseudulleni tulisi susireviiri, niin ainoa muutos elämääni olisi, että koiraani pitäisi alkaa ulkoiluttamaan tarkemmin hihnassa ja saisin lisää mielenkiintoista seurattavaa luonnossa.”

KATJA KOLJONEN